

Nederlandsch Boschbouw-Tijdschrift

Orgaan van de

Nederlandsche Boschbouwvereniging

Oprichter Dr. J. R. Beversluus

6e Jaargang

No. 4

April 1933

Oorspronkelijke Bijdragen

DE BETEKENIS VAN EEN GEDETAILLEERD BOOMKLASSENSHEMA VOOR EEN INZICHT IN DE SAMENSTELLING EN ONTWIKKELING VAN JONG GROVEDENNENBOSCH

door Ir. L. C. GEERLING.

Voordracht voor den 7en Wetenschappelijken cursus der Nederlandsche
Boschbouwvereniging op 1 October 1932.

(Verkort)

Een ervaren boschbouwer zal reeds met een enkelen oogopslag zooveel aan een boom waarnemen, dat hij ondanks de veelheid van gestalten, welke zich aan hem opdringen, geen moeilijkheden ondervindt om dien boom, zoowel in biologischen als technischen zin, te beoordeelen. De ongelijkwaardigheid van de individuen in een opstand is zoo in het oogvallend, dat de praktische boschbouwer ook wel zonder een hem scherp bewust zijnde beschrijving kan uitkomen. Uit den aard der zaak zal het niet mogelijk zijn een handleiding samen te stellen, die de afzonderlijke beschrijving in 't groot toelaat. Men moet zich dan ook beperken tot onderscheiding van groepen of klassen, waarbinnen een zoo groot mogelijk aantal gemeenschappelijke kenmerken wordt nagestreefd.

De behefte aan zulke een indeeling van den opstand ontstaat eerst, wanneer men zijn inzicht ten opzichte van een bepaalde handelwijze ook aan anderen wensch mede te deelen of b.v. een opdracht, inzake de verpleging van 't bosch, wensch te geven. De allereerste grondslagen voor een boomklassen-indeeling vindt men dan ook reeds in de oudste boschoorkonden.

Zeër zeker kan de boschbouwer zonder een indeeling uitkomen, maar toch zal een voor zijn doeleinden geschikte indeeling veel er toe bijdragen om zijn inzicht in de groei-verhoudingen van het bosch te verruimen. Een boomklassen-indeeling wordt echter noodzakelijk voor den onderzoeker, die bij de opeenvolgende dunningen dezelfde principes en sterktegraad moet toepassen. Geen wonder dus, dat het aantal boomklassenindeelingen toenam met de ontwikkeling van een beter begrip van het nut van een intensieve opstandsverpleging en de proefstations hier een groot aandeel in namen.

Al naar het doel van het onderzoek heeft ook de boombeschrijving aan verschillende eischen te voldoen, zoodat men

nu eens aan een minder gedetailleerd, dan weer aan een meer gedetailleerd schema de voorkeur zal geven. Ofschoon men werkelijk reeds te kust en te keur kan gaan, is het dikwijls moeilijk, om er een te vinden, die aan de door ons gestelde eischen voldoet, of zich daaraan gemakkelijk laat aanpassen. Toen het Rijksboschbouwraproefstation in 1925 tot het nemen van dunningsproeven wilde overgaan, stond het ten aanzien van het te volgen boomklassenschema, voor een moeilijke keuze. Eenerzijds de zuiver biologische indeelingen, als die van Von Seebach, Burckhardt, Kraft etc., welke met het technische element geen rekening houden, anderzijds de economisch-technische indeelingen, als die van Pressler en de z.g. Deensche indeeling, welke op hun beurt geen voldoende inzicht in de biologische verhoudingen geven. Indeelingen als die van het Internationale Verbond van Boschbouwraproefstations en van Gunnar Schotte trachten beide grondslagen te vereenigen. Het zijn echter slechts compromissen en daardoor bij voorbaat gedoemd om geen toepassing te vinden. Desondanks werd ter wille van het behoud der onderlinge vergelijkbaarheid van de gegevens in de verschillende landen door Van Vloten voor de oriënteerende onderzoeken in het Mastbosch, behoudens een kleine wijziging, het internationale schema aanvaard. Die wijziging bestond hierin, dat groep 5 als een afzonderlijke hoofdgroep werd opgevat, en groep 3 nog in twee onderklassen werd verdeeld.

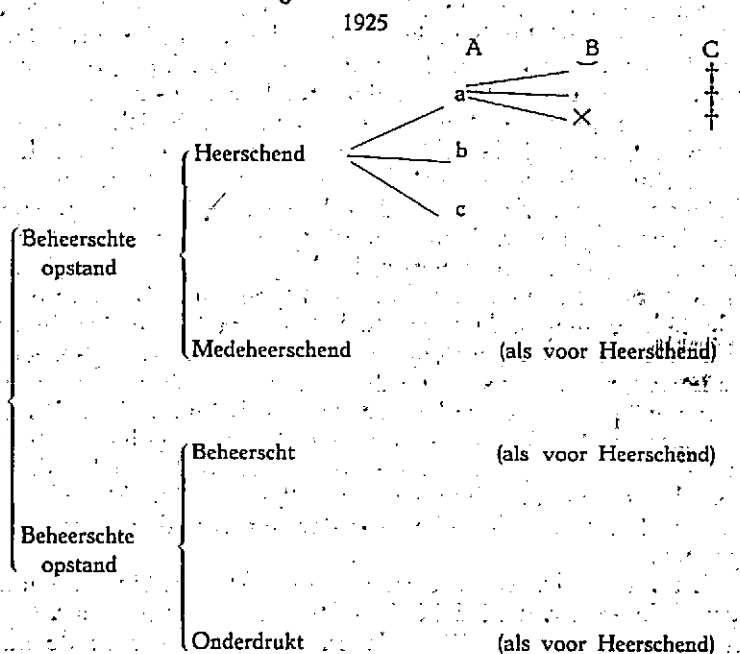
De toepassing van dit schema van Van Vloten leverde in de stamrijke jonge proefperken tal van bezwaren op. Aangezien de technische en biologische waardeering niet gescheiden plaats vond en principieel aan het technische element het grootste gewicht werd toegekend, kwamen de biologische verhoudingen binnen den toestand bij dit schema onvoldoende tot uiting. Op grond van de bovengenoemde voorkeur moest een boom met een eenzijdig ingeklemde kroon en een van den rechten afwijkenden stamvorm tot de $Hb_3 = I 2c$ klasse gerekend worden. Men verkreeg daardoor een onjuist beeld van de kroonontwikkeling, terwijl de $Hb_3 = I 2c$ boomen in onevenredig groote mate naar voren kwamen. De groote speelruimte voor subjectieve opvattingen dreef den taxator onwillekeurig tot verscherpte criteria in technisch opzicht, zoodat tenslotte reeds een geringe afwijking van den rechten stamvorm voldoende was om een overigens tot de $Ha = I 1$ klasse behoorende boom tot de Hb_3 of $I 2c$ -klasse te rekenen.

Als zeer bezwaarlijk werd bij het dunningsonderzoek gevonden, dat het verschil in de dunningsgraden onvoldoende tot uiting kwam.

Ofschoon het schema van het Internationaal Verbond in 1903 werd aanvaard, constateert men nu na bijna 30 jaar,

dat bijna ieder proefstation een eigen schema heeft ontworpen. Aangezien onder deze nieuwe boomklassenindeelingen de schemas met vier klassen de overhand hebben, zal men de internationale vergelijkbaarheid eerder bereiken door van 't z.g. internationale tweeklassige schema af te stappen en tot een vierklassig schema over te gaan. In tegenstelling met de gedachte van Van Vloten was het ons bij onze vele boomklassentaxaties reeds gebleken, dat het vierklassig schema (vier klassen t.o.v. de relatieve boomhoogte) ook onder onze omstandigheden zeer goed mogelijk en in enkele gevallen zelfs een vereischte is. Van de door ons nader bestudeerde indeelingen van Gunnar Schotte en Lönnroth beviel de laatste het beste. Ofschoon ze geheel op biologischen grondslag is opgebouwd sluit ze een technische waardeering toch niet uit. Ze kenmerkt zich door een groote aanpassingsmogelijkheid aan bijzondere eischen, zoodat ze zich meer dan de andere voor een universeele toepassing leent. Lönnroth onderscheidt vier vrije hoofdlijnen, waarvoor de relatieve boomhoogte als criterium geldt. De algemeene hoedanigheid en normale grootte van de kroon, rechte stamvorm en gezondheid beschouwt hij als echte klasselijnen (bloomklassen) A, terwijl een bredere kroon dan normaal, afwijking van den rechten stamvorm en het ziek zijn in onechte boomklassen) B worden ondergebracht. Afgestorven boomen vat hij in een sluitlijn C samen.

Indeeling van Lönnroth:

Bij de geheel andere omstandigheden van ons kultuurbosch, alsmede de toepassing voor het dunningsonderzoek, waar aan de technische waardeering uit den aard van de zaak een grootere taak is toegewezen dan bij de studie van Lönroth, kon deze indeeling niet zonder meer worden overgenomen.

De sterkere vooropstelling van de technische zijde veroorlooft ons o.a. niet om het ziek worden van boomen als een meer toevallig secundair verschijnsel te beschouwen. Een zieke boom bezit in verhouding tot de gezonde exemplaren een geringere kans om zich in den strijd om het bestaan te handhaven en is als het ware voorbestemd om het onderspit te delven. Bovendien zal het wegvallen van zieke exemplaren, ook wanneer dit onafhankelijk van de onderlinge concurrentie geschiedt, invloed op de ontwikkeling van de omringende boomen uitoefenen; hetzij in gunstigen, hetzij in ongunstigen zin. Bij inschakeling van het kultuurmoment zal men moeilijk een andere tegenstelling dan *levend* en *dood* kunnen vormen, terwijl binnen levend weer onderscheid wordt gemaakt tusschen *gezond* en *ziek*.

Ons inziens heeft men hier met zulke principieele biologische tegenstellingen te doen, dat ze als grondklassen aan de Lönroth'sche hoofdlijnen dienen vooraf te gaan. Op ieder dezer grondklassen zijn weer de hoofdlijnen van Lönroth toe te passen. Het zal U eenigszins eigenaardig voorkomen, dat hier aan doode en zieke boomen ontwikkelingslijnen worden toegekend. In beide gevallen hebben deze lijnen echter slechts beteekenis in verband met het verleden, en dienen zij alleen om de eenmaal bereikte biologische positie vóór het intreden van den dood te *registreeren*.

In onze jonge opstanden treft men een fistorch groeiend type aan, waarbij de takken gewoonlijk een wat zwaardere aanzetting hebben en ook de kroon een krachtiger ontwikkeling vertoont. Vaak gaan deze boomen in het uitgesproken voorlooptype over. Aangezien dit type een integreerend deel van den opstand kan innemen, hebben we ons niet gerechtigd geacht om dit type met het Wolfstype van Lönroth identiek te stellen. Het groote belang om bij de dunningen deze uitgesproken voorloopers zoo vroegtijdig mogelijk weg te nemen, bracht ons er toe dit type in het schema een meer essentieele plaats toe te kennen dan bij Lönroth — a, b en c — nog met d (= overmatig breede kroon) uitgebreid. In de plaats van de schijnbaar vervallen onechte klasselijnen treedt dan een technische waardeering van den stam in 5 graden.

Ongetwijfeld vormt het groote aantal klassen binnen iedere grondklasse t.w. $4 \times 4 \times 5 = 80$ een ernstig bezwaar. Gelukkig is deze gespecificeerde onderverdeling voor de be-

Op grond van bovenstaande principes laten zich, hetzij in den zin van Schädelin (op zich zelve reeds een zeer bruikbaar schema), hetzij in den zin van Lönnroth, bruikbare schema's voor de praktijk opstellen b.v.

Heerschend				Beheerscht		
Kroon-ontwikkeling	Stamkwaliteit			Achterblijvend	Onderdrukt	
	goed	middel	matig			
goed	333	332	331	goed	220	100
middel	323	322	321	slecht	210	
matig	313	312	311			

Van veel beteekenis kan zulk een practisch schema in nog meer vereenvoudigden vorm bij de waardebeoordeeling van opstanden zijn. Al naar het doel kan dan een andere verdeling of een andere verhouding der gewichten worden gekozen. Hierop werd ook reeds door J. A. B. Macdonald¹⁾ gewezen.

Ten slotte willen we U dan laten zien tot welke conclusies een bestudeering van de boomklassen volgens boven ontworpen indeeling aanleiding kan geven. Hiervoor worden de gegevens van een paar willekeurige proefperken van het dunningsonderzoek gebezigd. We beperken ons hier tot de relatieve frequentie's, omdat daardoor alle gegevens tot eenzelfde eenheid zijn teruggebracht, en een rechtstreeksche vergelijking mogelijk wordt.

Beide proefperken bevonden zich ten tijde van de opname in nog ongedund jong grove-dennenbosch.

Het eene proefperk, verder als 9d aangeduid, bevindt zich in de nabijheid van de Legerplaats bij Oldebroek. De heide, ter plaatse zonder bank, werd omgespit en met 2-jarige dennen beplant. Voor zoover bekend, kenmerkte de cultuur zich van den beginne af door een uitstekenden groei. Toen het proefperk werd ingelegd was het bosch 17 jaar oud.

Het tweede proefperk, verder als 11d aangeduid, werd in een 18-jarige opstand van de Boschwachterij „Chaan" in Brabant aangelegd. Blijkens de vakbeschrijving werd de heidegrond voor een goede afwatering in 1911 op akkers geploegd, en in 1914 met 1-jarige grove-den, gewone eik en Amerikaansche eik beplant. Over het algemeen is de beplanting van matige tot vrij slechte kwaliteit en zijn de dennen slecht gevormd. Dit laatste wordt niet alleen aan de zaadherkomst, doch vooral aan de Retinia-aantasting geweten.

¹⁾ Scottish Forestry Journal. No. 16, 1931.

Relatieve Boomklassenfrequenties.
Blijvende + Dunningsopstand.

9d.						
4	5	4	3	2	1	%
4	0.820	7.251	9.186	0.492	3.215	20.9
3	—	1.017	0.984	—	0.689	2.7
2	—	0.098	0.066	—	—	0.2
1	—	0.066	0.131	—	0.131	0.3
Σ	0.8	8.4	10.4	0.5	4.0	24.1
3	5	4	3	2	1	
4	0.492	2.723	4.823	0.591	1.968	10.6
3	0.328	1.280	2.264	—	0.689	4.6
2	—	0.033	0.164	—	0.066	0.2
1	—	—	—	—	—	—
Σ	0.8	4.0	7.3	0.6	2.7	15.4
2 ²⁰	3.937					
10	14.928					18.9
1	23.195					23.2
X = ziek	0.164					0.2
† = dood	18.208					18.2
Totaal						100.0

11d.						
4	5	4	3	2	1	%
4	0.280	2.353	4.818	0.784	2.633	10.9
3	0.336	2.745	4.454	0.560	5.322	13.4
2	—	0.084	0.336	—	0.700	1.1
1	—	—	0.168	—	0.420	0.6
Σ	0.6	5.2	9.8	1.3	9.1	26.0
3	5	4	3	2	1	
4	0.112	1.064	1.176	0.308	1.232	3.9
3	0.196	2.241	4.762	0.336	5.602	13.1
2	0.028	0.280	1.036	0.056	1.849	3.2
1	—	—	—	—	0.028	0.1
Σ	0.3	3.6	7.0	0.7	8.7	20.3
2 ²⁰	0.840					
10	14.230					15.1
1	22.437					22.4
X	0.448					0.5
†	15.742					15.7
Totaal						100.0

Succesievelijk, van het groote tot het kleine afdalend, kunnen we een aanvang nemen door de percentages van de grondklassen tegenover elkaar te stellen.

Oogenschijnlijk is het verschil tusschen het aantal dood-aangetroffen exemplaren, t.w. 18.2 % in 9d en 15.7 % in

En in meer overzichtelijken vorm:

OPSTAND

Gezond

Heerschend						Medeheerschend					Beheerscht		Onderdrukt
400	Stamvorm					300	Stamvorm					200	100
	5	4	3	2	1		5	4	3	2	1		
Kroonvorm	40					40						Kroon- en stamvorm	
	30					30							
	20					20							
	10					10							

Ziek

Heerschend						Medeheerschend					Beheerscht		Onderdrukt
400	Stamvorm					300	Stamvorm					200	100
	5	4	3	2	1		5	4	3	2	1		

Kroonvorm	30						30					Kroon- en stamv	10		
	20						20								
	10						10								

Dood

Heerschend						Medeheerschend					Beheerscht		Onderdrukt	
Kroonvorm	Stamvorm					300	Stamvorm				200	100	Kroon- en stamvorm	
	400	5	4	3	2		1	5	4	3				
40						40						20		
30						30						10		
20						20								
10						10								

11d, niet zoo heel groot. Aangezien deze cijfers zich echter op een hoog stamtal (± 2500) baseeren, is dit verschil tocht van beteekenis en mogen we besluiten, dat in 9d een sterkere uitscheiding heeft plaats gehad. Voor deze snellere groei vinden we rouwens ook in het lagere percentage zieke boomen, resp. 0.2 en 0.3 %, een aanwijzing.

Indien we de percentages voor de étages in beide perken tegenover elkaar stellen, dan blijkt het heerschende opstandsdeel (de heerschende en mede heerschende étage tezamen) in 9d 39.5% van het totale stamtal in te nemen; in 11d daarentegen 46.3%. Aangezien er dus meer boomen uit de heerschende étage zijn verdrongen, moet er althans in vertikalen zin een sterkere differentieering bestaan, dan in 11d. Dit vindt bevestiging in de lagere percentages voor de mede-heerschende étage.

Het overgrootste deel van de heerschende boomen in perk 9d is in het bezit van een alzijdig ontwikkelde kroon, n.l. 20.9 %, terwijl die met eenzijdig ingeklemde kroon (2.7 %) sterk in de minderheid zijn. In perk 11d overtreffen de eenzijdig ingeklemde exemplaren (13.4 %) de boomen met alzijdige kroon (10.9 %). Weliswaar werd de nieuwe indeeling het eerst in reeks 9 toegepast en is daardoor nog niet zoo consequent op de eenzijdig ingeklemde boomen bij die reeks gelet, de verschillen zijn echter toch van dien aard dat daaraan groote beteekenis moet worden toegeschreven. De percentages voor de medeheerschende étage doen het geconstateerde verschil nog meer naar voren treden.

Eenerzijds hebben we dus betrekkelijk vrijstaande heerschende boomen met daartusschen alleszins voor verdere ontwikkeling vatbare medeheerschende exemplaren, welke door hune alzijdige kroontwikkeling een uiterst waardevolle reserve voor de heerschende étage beteekenen; anderzijds mannetje aan mannetje staande, slechts nog voor de helft van een alzijdige kroon voorziene heerschende boomen, met daartusschen ingeschoven medeheerschende exemplaren, welke voor drie kwart deel nu reeds ingeklemde kronen hebben. Indien niet spoedig door een dunning wordt ingegrepen, gaat de beteekenis van de medeheerschende boomen als reserve van de heerschende étage hier verloren.

De sterke differentiatie van den opstand in 9d vindt eveneens bevestiging in de percentages voor de achterblijvende étages.

Op grond van de geconstateerde zuiver biologische verhoudingen volgt dus, dat de dunning in reeks 9 gemakkelijker zal vallen dan in reeks 11. De differentiatie verloopt zoo snel, dat we grootendeels achter de natuur aankomen en zelfs bij de sterkste dunning niet veel anders zullen kunnen doen dan in enkele onderdeelen corrigeerend ingrijpen.

Te Chaam, waar de strijd door de storing meer in horizon-

talen zin plaats heeft, en in voor ons ongunstigen zin verloopt, is voor het leidend ingrijpen een groote taak weggelegd.

Betrekken we in onze analyse echter ook de technische waardeering, dan blijkt de urgentie van een uiterst zorgvuldige dunning in de proefperken te Chaam in nog sterkere mate. Blijkens onderstaand overzicht zijn de stamvormen in perk 9d aanzienlijk beter dan in perk 11d.

Heerschende + medeheerschende etage					
Stamklasse	5	4	3	2	1
9d	1.6	12.4	17.7	1.1	6.7
11d	0.9	8.8	16.8	2.0	16.8
Heerschende etage					
9d	0.8	8.4	10.4	0.5	4.0
11d	0.6	5.2	9.8	1.3	9.1
Medeheerschende etage					
9d	0.8	4.0	7.3	0.6	2.7
11d	0.3	3.6	7.0	0.7	8.7

Al moge men in de praktijk in verband met den minder sterken groei en plaats gehad hebbende Retinia-aantasting er toe geneigd zijn om de dunning in zulke procentage noch wat op te schuiven, kunnen we in het hooge percentage slecht gevormde boomen slechts een dringend argument voor zeer vroegtijdige dunning zien. De wenschelijkheid daarvan volgt in nog sterkere mate uit de cijfers van de beide uiterste klassen voor de medeheerschende étage. Aangezien de mogelijkheid tot ingrijpen in de heerschende étage afhankelijk is van de aanwezigheid van goed gevormde medeheerschende boomen, hoeft het geen nader betoog, dat het van het hoogste belang is, dat door de dunning ook medeheerschende étage aan gunstige ontwikkelingsvoorwaarden wordt geholpen en de slecht gevormde individuen zoo vroeg en zoo sterk mogelijk worden gedecimeerd.

Beschouwen we de stamklassen van beide perken in verband met de daarbij behorende kroonontwikkeling, dan zien we voor de opstand in Epe, dat de slechte stamvormen binnen de heerschende étage eenzijdige kroon hebben en dus relatief vrijstaand moeten zijn. De meeste van deze exemplaren zal men althans voorloopig moeten laten staan. Kortom, voor zoover de strijd om het bestaan hier, in voor ons ongunstigen zin, verliep, is er voor leidend ingrijpen bij het dunnen slechts weinig gelegenheid.

Te Chaam zijn de verhoudingen eenigszins anders. Het meerendeel van de zeer slecht gevormde boomen correleert

met een eenzijdig ingeklemde kroon. Bij de dunning zal dus bijzondere aandacht aan de klassen 432, 431 alsook 411 worden geschonken en bestaat alle gelegenheid tot leidend ingrijpen.

Ongetwijfeld zal men op grond van deze analyse met ons besluiten, dat het achterwege blijven van een tijdige dunning in de snelgroeïende, sterk tot differentiatie neigende, opstand van goede stamkwaliteit een veel minder schadelijk gevolg heeft gehad, dan in de vroeger door *Retinia* geteisterde en daardoor in groei teruggehouden opstand te Chaam.

DIE BEDEUTUNG EINER DETAILLIERTEN BAUMKLASSIFIKATION FÜR DIE BEURTEILUNG DES BESTANDESZUSAMMENSETZUNG UND BESTANDESENTWICKLUNG IM JUNGEN KIEFERNWALDE.

von Ir. L. C. GEERLING.

Vortrag für den 7en Kurs des Niederländischen Forstvereins.
1 October 1932, Wageningen.

Abgekürzt.

(Zusammenfassung).

Das Bedürfnis nach einer Einteilung, welche die Beschreibung des Baumhabitus in seiner Vielgestaltigkeit ermöglicht, hat schon viele Baumklassifikationen veranlasst. Zu Gunsten der internationalen Vergleichbarkeit wurde in 1925 für die Durchführung der Durchforstungsversuchen der forstlichen Versuchsantalt die nach Van Vloten¹⁾ modifizierte Einteilung des internationalen Verbandes angenommen.

Die Erfahrungen mit diesen Einteilungen waren in den sehr jungen Kiefernbeständen nur wenig befriedigend. Dies wurde einerseits verursacht durch die, bei dieser Einteilung, nicht getrennt stattfindende Abschätzung in biologischem und technischem Sinne, andererseits durch das, von uns angelegte, höhere Gewicht des technischen Elementes, wodurch der Anteil des biologischen Elementes noch weiter zurückgedrängt wurde.

In 1931 wurde übergegangen zu einer, auf den Gedankengängen Lönnroths²⁾ und Schädelins³⁾ aufgebauter Vierklasseneinteilung in Zifferkodex (Seite 109, 110 und 111). An der Hand der Taxierungsergebnissen an zwei ungefähr 20-jährigen, noch nicht durchforsteten Kiefernbeständen wurde die Bedeutung dieser Einteilung für einen weit gehenden Einblick in die Zusammensetzung und Entwicklung des Bestandes gezeigt.

¹⁾ Mededeeling Rijksboschbouwproefstation I, 2 S. 5.

²⁾ Acta forestalia fennica S. 1—269.

³⁾ Schweizer Zeitschrift für Forstwesen 1931.

In den schnellwüchsigen, stark zur Differenzierung neigenden, Bestände mit guter Schaffformausbildung war das Ausbleiben einer frühe Durchforstung, den Taxierungsergebnissen eener, weit weniger schädlich als bei dem Bestände, wo das Wachstum durch den starken Retiniaanriff zurück geblieben war. Anscheinend liegt die grösste Bedeutung der Durchforstung in langsam wachsenden Beständen mit weniger guter Schaffformausbildung.

UIT DE DAGBLADEN.

(Alg. Handelsblad 14-3-1933).

GEbruik VAN INLANDSCH HOUT.

Naar wij vernemen hebben de pogingen, in het werk gesteld om van overheidswege het gebruik van inlandsch hout te bevorderen, tot een belangrijk resultaat geleid. De „Commissie inzake het gebruik en de verwerking van Inlandsch Hout in Nederland”, samengesteld uit vertegenwoordigers van het boschbedrijf en van den handel en de zagerij van inlandsch hout, die zich ten doel stelt de achterstelling van het inlandsch hout bij het buitenlandsche tegen te gaan, deelt ons mede dat aan een verzoek van den minister van Waterstaat om, ter verzachting van den noodtoestand in het inlandsch hout- en boschbedrijf en ter bestrijding van de daarin voorkomende werkloosheid, maatregelen te willen bevorderen, die het Nederlandsche bedrijf in staat zouden stellen met gunstigen uitslag de buitenlandsche concurrentie te weerstaan, bij verschillende aanbiedingen voor waterstaatswerken is voldaan. De soms betrekkelijk geringe prijsverschillen mogen aanleiding geven tot de hoop, dat in verschillende gevallen tot uitvoering bij gebruik van inlandsch hout zal worden besloten.

De commissie heeft aan de provinciale Waterstaatsorganen verzocht ook hunnerzijds een soortgelijken maatregel te willen invoeren en zij mocht reeds uit verschillende provincies gereede toezegging tot medewerking ontvagen. Het is van veel belang, dat nu ook bij gemeenten, polderbesturen, steenkolenmijnen en andere houtgebruikende lichamen het inzicht meer algemeen wordt, dat het noodzakelijk is het inlandsche product een voorsprong te geven. Het zal dan blijken, dat vaak mede de onbekendheid met de goede eigenschappen van het Nederlandsche hout het gebruik in den weg heeft gestaan, dat veelal de gemakkelijke verkrijging van het buitenlandsche hout in alle maten, qualiteiten en eigenschappen die met de deugdelijkheid weinig verband houden, tot het veelvuldig gebruik van het laatste heeft geleid, soms zelfs in gevallen, waarin Nederlandsch hout goedkooper en niet minder geschikt was.

Het is van groote beteekenis dat de door genoemde commissie begonnen actie ten behoeve van het gebruik van het Nederlandsch product thans ook door de overheid metterdaad wordt ondersteund. Vanzelfsprekend is het van niet minder belang te achten dat ook de particuliere Nederlandsche houtverbruiker in gevallen waarin zulks maar eenigszins mogelijk is, van zijn leverancier ons eigen product zal eischen. Aan de Nederlandsche productie en aan de bestrijding der werkloosheid in het normale bedrijf zal dit in hooge mate ten goede komen.